

Täysistunto

Tiistai 13.9.2022 klo 18.05—18.42

Täysistunto alkoi klo 18.05. Täysistunto päättyi klo 18.42.

Puhetta johti puhemies Matti Vanhanen (18.05—18.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 121/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2022 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. — Keskusteluun, valiokunnan puheenjohtaja Koskinen.

Keskustelu

18.06 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena sähkömarkkinoiden toiminta on ajautunut vuoden 22 kuussa poikkeukselliseen tilanteeseen. Energian hinnan kohoamisen ohella sähköntuotantoon johdannaistuotteilla suojaavien toimijoiden vakuusvaateet ja johdannaiskaupan selvitykseen tarvittava käyttöpääoma pörssissä ovat nousseet nopeasti ennennäkemättömälle tasolle. Vaateiden edelleen kasvaessa uhkana on sähköntuottajien ajautuminen likviditeettikriisiin.

Tästä syystä vuoden 22 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan yhteensä enintään 10 miljardin euron laina- ja takausvaltuutta sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville sähköä tuottaville yrityksille. Laina- ja takausohjelman tarkoituksena on turvata sähkömarkkinoiden ja yhteiskunnan toimivuuden sekä huoltovarmuuden kannalta keskeisten yritysten maksuvalmius ja toimintakyky kaikissa tilanteissa.

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

Tämä hallituksen esitys lisäisi valtion nettolainanoton tarvetta maksimissaan 10 miljardilla eurolla. Kuluvana vuonna myönnettävien lainojen määrän arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta, ja valtion alijäämän kasvu riippuu siitä, joudutaanko lainavaltuuteen turvautumaan.

Valtiovarainvaliokunta pitää esitystä tässä tilanteessa perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä eräin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Mainitut johdannaismarkkinasuojaukset ovat puhtaasti finansssituotteita, ja kyse olisi johdannaissopimusten lisääntyneiden vakuusvaatimusten aiheuttamasta likviditeettitarpeen turvaamisesta. Sähköyhtiöt itsessään ovat pääsääntöisesti vakavaraisia ja niiden toiminta kannattavaa, ja tämä tulee ottaa huomioon sitten tässä järjestelyssä vakuuksien osalta ja muutoinkin, että tämä valtion varaama määräraha todella jää reserviksi.

Valtiovarainvaliokunta korostaa talousvaliokunnan tavoin lisätalousarvion poikkeuksellisuutta ja suurta kokoluokkaa. Mittavaan järjestelyyn liittyvän riskin täysimääräisen toteutumisen todennäköisyyttä rajaa kyseessä olevien yritysten oma sähköntuotanto.

Talousvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota myös likviditeettirahoituksen riskeihin johdannaismarkkinan hinnanmuodostuksen arvaamattomuuden vuoksi. Likviditeettitarpeet voivat kasvaa nopeasti nyt arvioitua suuremmiksikin riippumatta yritysten tai valtion toimista. Mahdollista on myös, että esitetyn laina- ja takausohjelman riittävyys tulee jatkossa uudelleenarvioitavaksi. Esitämme mietinnössä lukuisia toimia, joilla tällaisia negatiivisia tulevaisuudenkuvia voidaan torjua ennalta.

Laina- ja takausohjelman toteuttaminen pohjautuu lakiin valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta, ja sen toteuttamiseen tarvitaan eduskunnan suostumus, jota haetaan käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä. Eduskunnan suostumuksen jälkeen ehdoista tullaan päättämään tapauskohtaisesti valtioneuvoston päätöksellä. Tältä osin valiokunta viittaa saamaansa talouspoliittisen ministerivaliokunnan muistioon 4. syyskuuta tänä vuonna. Siinä on kuvattu aika tarkasti, minkätyyppisillä ehdoilla nuo lainat ja jatkossa myös valtiontakaukset voitaisiin antaa.

Kuten talousvaliokunta, myös valtiovarainvaliokunta korostaa valtion myöntämän lainoituksen ja takauksen viimesijaisuutta. Sääntelyn tulee ohjata ensisijaisesti hankkimaan rahoitusta markkinoilta. Merkitystä on tällöin erityisesti tiukoilla lainaehdoilla. Valtionlainoituksen ja valtiontakausten tulee olla viimesijainen keino, jolla varmistetaan energiayhtiöiden toimintakyky yli poikkeustilanteen ja turvataan markkinoiden toiminta.

Ehdotuksen mukaan laina- ja takausohjelma myönnettäisiin pääsääntöisesti turvaavin vakuuksin ja vain poikkeuksellisesti vakuutta tai vastavakuutta vaatimatta. Järjestelyn kokoluokka valtiontalouden kannalta ja myös johdannaismarkkinoihin ja likviditeettirahoitukseen liittyvä riski huomioon ottaen valiokunta korostaa vaadittavien turvaavien vakuuksien tärkeyttä ja vakuudettoman järjestelyn tiukasti tulkittua poikkeusluonnetta.

Kuten edellä on todettu, ehdotettu järjestely on tässä tilanteessa perusteltu sähkömarkkinoiden toiminnan vakauttamiseksi. On myös myönteistä, että hallituksen esitys jo itsessään on vakauttanut markkinoita. Julkisen talouden ja yhteiskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi on kuitenkin löydettävä ratkaisuja, joilla puututaan ongelman taustalla oleviin tekijöihin ja vältetään vastaavanlaiset ongelmatilanteet ja niiden kärjistyminen.

Energiamarkkinoiden vakauttaminen edellyttää koko Euroopan unionin alueella tehtäviä toimia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU-tasolla esillä ovat olleet muun muassa ylisuuriin voittoihin puuttuminen — niin sanottu windfall-vero — kaasun ja sähkön hintojen irtikytkentä toisistaan sekä sähkön tukkumarkkinoiden hintakatto. Valiokun-

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

ta korostaa erityisesti sähkön hintakattoa koskevien ratkaisujen tärkeyttä, sillä valiokunnan asiantuntijakuulemisessa EU-tason hintakaton alentamisen on arvioitu pureutuvan nimenomaan ongelman ytimeen. Sen on myös arvioitu palauttavan kaupankäynnin johdannaispörssissä ennalleen ja laskevan johdannaisten hintaa. Tämä poistaisi tai ainakin vähentäisi yhtiöille annettavien lainojen ja takausten tarvetta ja näin myös valtion riskien konkretisoitumista.

Valtiovarainvaliokunta painottaa hallituksen aktiivisia ja ennakoivia toimia EU:n päätöksenteossa ja pitää tärkeänä, että ratkaisut pyritään tekemään nopealla aikataululla ja että ne ovat mahdollisimman tarkkarajaisia ja määräaikaista, juuri näihin poikkeuksellisiin huippuhintoihin puuttuvia. Mikäli EU-tason toimet eivät ole riittäviä, hallituksella on oltava valmiutta kansallisella tasolla toteutettaviin toimiin, joilla turvataan sähkömarkkinoiden toimivuus ja kohtuuhintaisen energian saatavuus myös kotitalouksille kaikissa olosuhteissa. Tällä hetkellä nämä kymmenkertaiset hintaerot sähkökuluttajilta perittävässä maksuissa riippuen siitä, mihin aikaan määräaikaista sopimuksia on tehty, eivät ole hyväksyttäviä, ja jos ei näillä eurooppalaisilla ratkaisuilla saada kohtuutta aikaiseksi, niin pitää turvautua sitten tarvittaessa hintasäätelyn tyyppiseen. Meillä on äärimmäisessä tilanteessa on myös valmiuslain mahdollisuudet käytettävissä sitten puuttua hinnoitteluun ja sähkön saatavuuteen.

Kuten talousvaliokunta toteaa, energiamarkkinoiden hintamekanismi ja johdannaismarkkinoihin liittyvät toimet edellyttävät rinnalleen energiantuotantokapasiteetin kasvattamista ja kustannustehokkaasti ja oikeudenmukaisesti eri sähkökäyttäjryhmille kohdistettuja energiansäästötoimia. Myös kaikki olemassa oleva sähkön tuotantokapasiteetti tulee pyrkiä pitämään käytössä sähkön saatavuuden turvaamiseksi. Valtiovarainvaliokunta korostaa lisäksi Pohjoismaiden välisen riittävän sähkönsiirtokapasiteetin tärkeyttä.

Samalla on tärkeää, että valitut toimet edistävät mahdollisimman tehokkaasti vihreää siirtymää ja nopeuttavat aidosti puhtaan sähköntuotannon tuntuvaa lisäystä Suomessa. Valiokunta pitää tarpeellisena puhdasta energiaa tuottavien investointien lupakäsittelyn nopeuttamista hyvin toimivalla tavalla. Valiokunta kiinnittää huomiota myös kuntien asemaan, sillä sähkömarkkinoiden ongelmat heijastuvat vahvasti etenkin niihin kuntiin, jotka ovat omistajina energiayhtiöissä. On siis tärkeää, että Kuntarahoitus pystyy vastaamaan kuntasektorin nopeasti kasvaviin rahoitustarpeisiin ja vahvistamaan energiayhtiöiden toimintakykyä ja Suomen huoltovarmuutta. Kuntarahoitus on kiitettävästi lähtenyt liikkeelle tällaisen rahoitusohjelman ja EU:n hyväksymän takausmallin toteuttamiseksi.

Konkreettisena muutosehdotuksena tuonne itse otsakkeeseen valiokunta ehdottaa, että momentin nimike muutetaan kuulumaan ”Lainat ja takaukset sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille”. Lisäksi valiokunta ehdottaa momentin toiseen kappaleeseen teknisluonteista korjausta, ja siinä sanottaisiin siten, että ”määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksellä sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville suomalaisen yhteiskunnan kannalta kriittisille yhtiöille niiden sähkösopimusten suojaamisessa käytettävien johdannaisopimusten vakuusvaatimusten edellyttämän likviditeettitarpeen turvaamiseksi pääsääntöisesti turvaavin vakuuksin tai poikkeuksellisesti vakuutta tai vastavakuutta vaatimatta myönnettyjen lainojen ja takauksien maksamiseen”.

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen vuoden 22 kolmanneksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin ja eduskunta päättää, että kolmatta lisätalousarviota sovelletaan 16. syys-

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

kuuta alkaen. Mietintöön liittyy sitten kaksi vastalauseetta kokoomuksen ja perussuomalais-ten edustajilta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vähämäki.

18.15 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Aivan ensi alkuun on todettava, että kyllä sähkönhinnat ovat tällä hetkellä kohtuuttomat. Jos tavalliselle eläkeläiselle tai yksin asuvalle laitetaan 400 euroa vuodessa lisää sähkölaskun hintaan tai sähkölämmitteisessä omakotitalossa asuvalle 4 000—6 000 euroa vuositasolla sähkökustannuksia lisää, niin kyllä se vetää hiljaiseksi: miten politiikka onkaan voinut epäonnistua niin, että suomalaiset laitetaan maksamaan näin isoja sähkölaskuja. Ja kyllähän tässä on kysymys siitä, että Saksa on luottanut liikaa siihen, että Venäjältä saa edullista maakaasua ja sähköä. 40 senttiä kilowattitunnilta sähköstä — kyllä nämä ovat Lipposen hintoja.

No, nyt sitten katsotaan sitä, miten tämä koko jättimäinen lainapaketti tai likviditeetti-paketti suomalaiselle sähköyhtiölle oikein menee. Tässähän on siis kysymys siitä, että sähkönyyjät ovat suojanneet johdannaiskaupalla eli myyneet lyhyeksi näitä pitkäkestoisia sopimuksia ja näin sitten sinne täytyy vakuuksiakin toimittaa — ja ne ovat käteisvakuuksia — ja nyt monet sähköyhtiöt ovat ilmeisesti tilanteessa, että sieltä kassasta alkaa loppumaan likviditeetti, ja jos se loppuu, niin silloin loppuu myöskin sähköyhtiön toiminta.

Huolestuttavaa tässä on se, että siellä on muitakin maita, muitakin sähköyhtiöitä, ulkomaalaisia pelissä mukana ja jos jokin niistä sähköyhtiöistä ei pysty toimittamaan sitä likviditeettiä, jos hekin ovat suojanneet, niin kuin luultavasti ovat suojanneet, niin tälleenhän se vastuu toimittaa niitä vakuuksia lankeaa muille, muille maille, muille sähköyhtiöille. Siis toisin sanoen voi käydä jopa niin, että täältä Suomesta joudutaan maksamaan muiden maiden sähköyhtiöitten johdannaisvakuuksia, sitä likviditeettiä, mitä he eivät ole pystyneet sinne johdannaiskauppiaille toimittamaan.

Vastalauseeseen 1 sisältyy kolme lausumaehdotusta, ja niistä aivan lyhyesti:

Me haluaisimme, että lainaohjelmaehtoihin sisällytettäisiin vakuuspakko. Ja miksi näin? Esityksessä on lainaehdoissa epätasällisyyksiä ja todetaan, että pääsääntöisesti edellytetään vakuutta, mutta tämä ”pääsääntöisesti” on ehkä vähän heikosti ilmaistu. Näkisimme näin, että täytyisi edellyttää aina vakuuksia tai sitten mahdollisuutta saada huomattava osakeomistus valtion taseeseen vastineeksi.

Esitämme toimenpidekokonaisuutta sähkönhinnan alentamiseksi ja EU-tason laajempia toimia. Keskeisenä toimenpiteenä ehdotamme muun muassa sitä, että kaasulle asetettaisiin hintakatto, joka tulisi loppujen lopuksi alentamaan sitä sähkön kuluttajahintaa, koska kaasu on se kallein sähkön tuotantomuoto tällä hetkellä ja se ohjaa koko kaasun hintaa.

Esitämme myöskin EU-tason sääntelyä, muun muassa näitten johdannaisten käteisvakuussääntelyn muuttamista ja sitten muun muassa, että luovutaan Fit for 55 -ilmastoesityksistä ja edelleen edistetään päästökaupan tauottamista ja kasvatetaan päästöoikeuksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.19 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Suomen energiapoliittinen linja on ollut pääosin melko viisas menneinä vuosikymmeninä. Totean kyllä, että itsekin olin Tšernobylin onnettomuuden jälkeen ja 90-luvun alussa ydinvoimakriittinen, mutta sitten

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

2010, kun tässä salissa äänestettiin ydinvoimaluvista, oli kolme lupahakemusta uudelle ydinvoimalalle ja yksi loppusijoituspaikkahakemus, jotka ydinenergiain mukaan käsiteltiin, ja kun ministeri Pekkarinen, Keski-Suomen vahva mies, esitti kahden ydinvoimaluvan ja tämä loppusijoitusluvan myöntämistä, niin kannatin niitä. Olisi ollut varmasti paikallaan silloin, että myös Fortumille olisi annettu lupa, mutta sitä ei sillä kertaa annettu. Varsinkin nyt, kun Hanhikiven hanke ei ole etenemässä, se olisi ollut paikallaan. Mutta silloin todellakin kannatin ydinvoimaa ja sitten myös sen ohessa silloin niin sanottua risupakettia, jolla pyrittiin kotimaista uusiutuvaa energiaa edistämään. On mielestäni selvää, että Suomen pitää pyrkiä kaikkiin tavoin omavaraisuuteen ja huoltovarmuuteen energiapolitiikassa.

Suurimmat virheet ovat tapahtuneet Saksassa, joka on viime vuosina, ihme kyllä, liittokansleri Merkelin johdolla päättänyt luopua sekä hiilen että ydinvoiman käytöstä ja rakentaa Saksan energian- ja sähköntuotannon venäläisen kaasun varaan. Tätä samaa linjaa ovat, edustaja Vähämäen viittauksen mukaisesti, olleet eräät suomalaiset entiset huippupoliitikot edistämässä. Voi todeta, että erityisesti edustaja Halla-aho oli kyllä poikkeuksellisen oikeassa muutama vuosi sitten, kun hän nykyisen meppi Heinäluoman kanssa kävi keskustelua, kiivasta keskustelua, siitä, onko viisasta rakentaa läntinen energiapolitiikka venäläisen kaasun varaan. Halla-aho oli todella ennakoiva ja viisas siinä keskustelussa, muista ei voi samaa sanoa.

Arvoisa puhemies! Nyt olemme tässä tilanteessa ja akuutti kriisi on päällä. Käsittelemme tätä laina- ja takausasiaa, 10 miljardin arvoista asiakirjaa, ja salissa on vain kymmenkunta, vajaa kymmenen perussuomalaista kansanedustajaa. Yhtään ei ole muista ryhmistä paikalla. Tätä kyllä hämmästelen. [Riikka Purra: 10 miljardia!] — 10 miljardiakaan ei kiinnostaa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset, niin kuin edustaja Vähämäki antoi ymmärtää, hyväksyvät tämän itse esityksen. Tämä on sellainen perälauta, jota tarvitaan valtion toimesta tässä tilanteessa, valitettavasti, monenlaisten virheiden ja sitten toisaalta Venäjän hyökkäyksen, sotaisen hyökkäyksen, aiheuttaman kriisin johdosta. Siis on virheitä tehty, ei ole yksistään tämän sodan syytä, vaan on myös monia virheitä. EU-komissio esimerkiksi on ollut viime aikoina aivan liian saamaton näissä asioissa, mutta nyt ehkä herätään karmean todellisuuteen talven tullessa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäki tuossa totesikin nämä meidän vastalauseen kolme lausumaehdotusta, joista ensimmäisenä oli todella tämä vakuuspakon edellyttäminen. Tässä yhteydessä tulee mieleeni 90-luvun alun lama, kun pankeille annettiin piikki auki, avattiin piikki auki. Silloin hallituksessa käytiin lyhyt keskustelu siitä, vaaditaanko tukea ottavien liikepankkien osakkeita valtiolle vastineeksi tuesta. Se ei kaikille hallituspuolueissa kelvannut. Opiksi siitä nyt kannattaa harkita — tai me esitämme — että myös tämä omistusoikeuden, osakeomistuksen ottamisen mahdollisuus kannattaisi hallituksen sisällyttää näihin ehtoihin.

Arvoisa puhemies! Toisessa vastalauseessa ovat nämä kansalliset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen, muun muassa lisäksi vielä tuo kapasiteetin käyttöönotto.

Kolmannessa lausumassa ovat sitten EU-tason toimenpiteet, joita edellyttämme hallituksen ajavan voimakkaasti eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

18.25 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtaja Koskista, joka tuli tänne urhoollisesti esittelemään tämän asian. Mutta kuten edustaja Kankaanniemi totesi, niin onhan se aika kiusallista, että kun puhutaan 10 miljardin euron lainavaltuudesta, niin sali ammottaa lähes tyhjyyttään, mutta, jos puhuisimme intersektionaalises- ta feminismistä, olen varma, että täällä olisi runsaasti puheensorinaa.

Mutta kun tässä on kritisoitu tämän esityksen tiettyjä sopimusteknisiä kohtia, niin täytyy mainita, että tässä on myös paljon hyvää. Tämän rahoituksen epäminen kyllä vaarantaisi suomalaisille kriittisten toimintojen eli lämmön ja sähkön tuotannon pysymisen suomalaisessa strategisessa omistuksessa.

Tässähän tukijärjestelyn kohteena ovat kuitenkin sähköyhtiöt, ja tuossa aiemmin on jo mainittu esityksen heikkouksista, eli ehtojen epätasällisyydestä. Tietenkin sähköyhtiöt on tässä tilanteessa turvattava, mutta valtio ei saisi olla aina viime kädessä se, joka joutuu näihin asioihin puuttumaan, viime käden takuumies ja se, mikä tulee viime kädessä aina väliin, koska tässä on aina ajateltava myös valtion kokonaisetua ja sitten pitkällä jännteellä myös tilannetta. Eli kyllähän näiden olisi oltava ehdottoman poikkeuksellisia tilanteita.

Täällä mainittiin myös muuan Lipponen, ja tilannehan on se, että syy näihin nykyisiin ongelmiin ei sinänsä ole yhtiöiden, vaan aiemmin tehdyn politiikan. Yhtiöthän ovat harjoittaneet yleisesti hyväksyttyä liiketoimintaa, riskejä pienentävää toimintaa. Tämä on tietenkin spekulatiivista, mutta siitä on vähän hankala moraalisesti syyttää heitä, koska he ovat toimineet markkinoiden suomilla ehdoilla. Mutta jos muistellaan tasan 20 vuotta taaksepäin: Vuonna 2002 muuan Lipponen mainitsi, että energiayhteistyön tulee perustua keskinäisriippuvuuteen. Paavo Lipponen siis totesi, että energiayhteistyön tulee perustua keskinäisriippuvuuteen Venäjän kanssa, ja tämä asia on se, mikä on ehkä jäänyt pääministerin imagonrakennuskampanjoiden varjoon, mistä nämä ongelmat alun perin ovat juontaneet juurensa. Lipponen on todennut, että Venäjästä voi tulla tärkeä tekijä EU:n energiahuollolle, ja näinhän siinä on käynyt. Venäjästä on tullut niin tärkeä tekijä energiahuollolle, että tänä päivänä suomalaiset ja eurooppalaiset kärsivät erittäin korkeista energian hinnoista. Silloin Putin vakuutti, että valmiutta löytyy edullisiin hintoihin. Kun tänä päivänä mietimme tätä 10 miljardin lainavaltuutta, on hyvä muistella historiaa ja miettiä, mistä nämä ongelmat ovat alun perin johtuneet. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

18.29 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Jos aikaa tähän valmisteluun olisi käytetty enemmän, niin esimerkiksi vaihtovelkakirjalaina olisi ollut perussuomalaisten mielestä perustellumpi vaihtoehto, koska se olisi pienentänyt yksityisten osakkeenomistajien suhteellista omistusta valtioon verrattuna. Tämä olisi ollut kaikin tavoin parempi vaihtoehto. Mutta tämän valmistelun hallitus jätti tekemättä. Miksi, sitä en vielääkään tiedä, mutta joka tapauksessa kun Fortum on näistä ongelmistaan kertonut jopa oppositiopuolueille jo kesällä, uskon, että hallitus on ollut näistä tietoinen. Kesällä olisi ollut aikaa valmistella sellaista järjestelyä, joka olisi ollut aukottomampi. Mutta tätäkin asiaa tullaan käsittelemään varmasti perussuomalaisten välikysymyksessä hallitukselle koskien energiamarkkinoita, sähkön hintaa ja Fortum-politiikkaa.

No, kuten täällä on edellä todettu, niin tämä esitys on toki tarpeellinen ja vastaa tähän oikeaan ongelmaan, joka toivottavasti ja todennäköisesti on väliaikainen. Emme voi missään tilanteessa ottaa sitä riskiä, että tällaiset kriittiset toimijat joutuisivat ulkomaalaisten

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

omistajien käsiin. Kuitenkin, kuten valtiovarainvaliokunnan perussuomalaiset jäsenet edellä ovat kuvanneet, tässä esityksessä on näitä heikkouksia muun muassa tähän lainaehdojen ehdollisuuteen liittyen, ja näitä käsitellään tässä perussuomalaisten vastalauseessa, jossa myös kuvataan erilaisia toimenpiteitä, joilla pystyttäisiin lisäämään sähköntuotantoa ja laskemaan sähkön hintaa.

Arvoisa puhemies! Erityisen tärkeää on samalla ymmärtää Euroopan unionista tulevien esitysten sisäänrakennetut mahdolliset ansat, joita muun muassa kyselytunnilla viime torstaina itsekkin kuvasin, esimerkiksi tämä windfall-vero. Sekä Ranskasta ja Saksasta että komissiosta on tullut jo esityksiä, että näitä varoja, jotka kerättäisiin yhtiöiltä näistä liian suurista voitoista, ei suinkaan jätettäisi kansalliseen budjettiin, kansalliseen päätösvaltaan, vaan otettaisiin uudenlaisen välineen kautta unionitasolle, josta niitä sitten unionin toiveiden ja pyrkimysten mukaisesti jaettaisiin eri puolille. Tämä on tietenkin täysin hyväksymätöntä, ja päätäntävalta pitää säilyttää ehdottomasti kansallisella tasolla siinäkin tilanteessa, että tällaisiin ylikansallisiin veroihin päädytään — jotka muuten ovat elpymispaketin yhteydessä olevan valtiovarainvaliokunnan mietinnön yksimielisten lausumien vastaisia. Ja tämänkin eteen me valitettavasti voimme hyvin pian joutua, koska myös uudenlaista elpymispakettia energiakriisin varjolla on unionista jo esitetty. Näissä valtiovarainvaliokunnan lausumissahan eduskunta otti kannan tällaisia epäsymmetrisiä tulonsiirtoja vastaan, ylikansallisia veroja vastaan, ja huomautti, että tämä elpymispaketti koronapolitiikan varjolla on kertaluonteinen eikä toistu. Toivottavasti näistä hallitus ja eduskunta myös jatkossa pitävät huolta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kotiaho. — Mikrofoni.

18.32 Jouni Kotiaho ps: Arvoisa herra puhemies! Mehän saatiin kuulla tässä 10 miljardin reservirahasta, apupaketista, ja siinä oli ehtojakin annettu yhtiöille. Mutta se jäi epäselväksi siinä, miten valvotaan niitä ehtoja elikkä sähköyhtiöitten omaa sähköntuotantoa. Vaaditaanko yhtiöiltä voimaloiden kapasiteetin täyskäyntiä, hyödyntämistä, ettei tule sähköpulaa talvella, jolloin sähköä tarvitaan niin lämmitykseen kuin tuotantoonkin?

Nyt esimerkiksi on tiedossa, että Fortumin vesivoimaloita ja hiilivoimaloita seisoo, ja samaan aikaan mediassa kuulutetaan, että on sähköpula, mikä nostaa taas pörssisähkön hintaa, sitä kautta kansalaisten maksamaa energian hintaa ja hätää. Eli semmoisiin asioihin pitäisi kiinnittää huomiota, ja tässä on hyviä puheenvuoroja ollut nyten. Sehän on pakko antaa se raha sinne, että säilyy Fortum ja yhtiöt pystyssä, mutta ehdot pitää olla, ettei se mene läpi eränä muualla. Ei muuta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämän 10 miljardin myöntäminen on siis välttämätöntä tässä tilanteessa, ja toivomus ja varmaan vahva uskokin on, että sähköntuottajat eivät tätä halua käyttää, koska tämä on varsin ankarilla ehdoilla. No, me haluamme vielä vauhdittaa sitä, että ei käytettäisi, sillä, että lisäisimme tämän vakuusvaatimuksen, joka sitten turvaisi myös sen, että valtio saisi omansa, jos huonosti kävisi. Sellainen yhtiö, joka tätä joutuisi käyttämään, on todella sitten jo vaikeuksissa, ja kun se ei muualta saa ja jotta ei joutuisi ottamaan hädässään viimeisenä asiana tätä tukea — taikka lainaa, miksikä sitä nyt voitaisiinkaan sanoa — silloin riskikin varmaan tällaisen yhtiön

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

osalta on jo iso ja silloin olisi omistusoikeuden ottaminen perusteltua, eli sitä hallituksen olisi syytä kyllä tarkastella tältä osin.

Rinnalla — joka ei tule tänne eduskuntaan — on tämä 2,35 miljardin arvoinen Solidiumin rahoitus Fortumille. Siihen myös tässä eduskunnassa, vaikka se ei tule tänne päätettäväksi, kannattaa kiinnittää kyllä huomiota ja seurata nimenomaan siinä mielessä, että se ei saa siirtyä ja valua saksalaisten hyväksi. Me olemme jo riittävästi ja aivan liikaa rahoittaneet muuta Eurooppaa näillä paketeilla, ja nyt on aina vaara, että näin käy myös tältäkin osin.

Sama on tässä, minkä jo edustaja Purra otti esille: tämä windfall-vero. Kansallisena ja Suomen sisällä tuntuu, että se olisi oikeudenmukainen, että leikattaisiin niitä ansiottomia tuottoja, mitä eräille yhtiöille tulee huomattavasti, ja sillä sitten tasattaisiin tätä kurjuutta, mikä tähän liittyy, mutta Euroopan tasoisena, EU-tasoisena windfall-vero olisi kyllä ainakin niitten kaavailujen mukaan, mitä on ollut, rahansiirtoa Suomesta muualle jälleen. Sitä emme voi missään tapauksessa hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä nostan esille tässä sen, että meillä on kyllä edelleen syvä huoli siitä, miten käy esimerkiksi sähkölämmitteisissä omakotitaloissa asuville perheille, kotitalouksille, joiden sähkölasku on noussut jopa kymmenkertaiseksi. Heillä ei kaikilla ole mahdollisuutta siirtyä halvempiin energiamuotoihin ennen tätä alkavaa talvea. He ajautuvat suuriin vaikeuksiin, ja tämä hallituksen kolmiosainen paketti — arvonlisäveroalennus, kotitalousvähennystyyppinen veronalennus ja perusturvan parantamiseen liittyvä tuki — ei välttämättä näitä ongelmia poista. Tämä on se, mikä on meidän pidettävä tässä yhteydessä myös koko ajan esillä, että ihmisiä ei saa päästään vararikkoon, taloistaan ulos ja sitten ulosottoon ja pitkäaikaiseen kierteeseen, mikä siitä seuraisi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Junnila.

18.37 Vilhelm Junnila ps: Herra puhemies! Muistutan tosiaan, että perussuomalaisetkin ehdottivat, että tämä hyväksytään mietinnön mukaisena, mutta meillä on sitten tähän kolme lausumaa sen johdosta, että voisimme lisätä sähköntuotantoa ja madaltaa sen hintoja. Sitten näissä lausumissa ehdotimme muutoksia sopimusehtoihin ja sitten tiettyjä toimenpiteitä.

Luen tämän vastalauseen lausumaehdotus ykkösen. Siinä haluamme lainaohjelman ehtoihin vakuuspakon, ja jos vakuutta ei ole mahdollista järjestää, laina tulisi myöntää vain merkittävää osakeomistusta vastaan esimerkiksi sopivalla vaihtovelkakirjalainalla, mihin tässä edustaja Purra viittasi.

Ja sitten toinen liittyy oikeastaan meidän täysin kansalliseen ja omaan toimivaltaan. Nimittäin tässä lausumaehdotus kakkosessa haluamme, että hallitus valmistelee toimenpidekokonaisuuden sähkön markkinahinnan alentamiseksi, joka sisältää muun muassa Suomen hiilineutraalisuustavoitteen siirtämisen vuodesta 35 Euroopan unionin tavoitevuoteen 2050. Sitten vielä haluamme ydinvoimastrategiaa sisältäen muun muassa pienydinvoiman edistämisen.

Mutta tämä hiilineutraaliustavoite on niin kotikutoista kuin olla ja voi, koska Euroopan unionilla on tähän aivan toisenlainen aikataulu ja erilaiset barometrit, ja se on vähintään, mitä hallitus tässä yhteydessä voi tehdä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vähämäki.

Pöytäkirja PTK 90/2022 vp

18.39 Ville Vähämäki ps: Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Haluan vielä toistaa sen, että meillä on syvä huoli tavallisesta suomalaisesta sähkökäyttäjistä ja siitä, miten he selviävät talven yli kohonneitten sähkönhintojen ja kasvaneitten sähkölaskujen kanssa.

Mutta sitten taas toisella kädellä meillä on huoli tästä valtiontaloudesta ja siitä, että valtio saa kunnolliset vakuudet niiltä sähköyhtiöiltä, jotka joutuvat tätä likviditeettipakettia käyttämään. Näin ollen haluaisimme kiinnittää vielä huomiota siihen, että kun kuitenkin lopulta valtioneuvoston päätöksellä — ja käsityksen mukaisesti ne ovat yksittäisiä päätöksiä — näille sähkölaitoksille tukipaketteja myönnetään, niin niissä katsottaisiin hyvin huolellisesti läpi se seikka, minkälaisia vakuuksia näiltä yhtiöiltä olisi mahdollista saada, ja alettaisiin käymään näitä läpi hyvinkin aikaisessa vaiheessa. Eli toivoisin, että sähköyhtiöt jo alkaisivat kontaktoimaan, jos aikovat nostaa tätä tukilainaa, jotta ne vakuudet sitten voidaan myöskin katsoa ja on kyllin paljon aikaa, että voidaan katsoa läpi, mitkä ne sopivat vakuudet saattaisivat olla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

18.41 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on lisätalousarviossaan ehdottanut maatalouden harjoittajille energiaveron lisäpalautuksia. Se on hyvä asia.

Mutta huoltovarmuuden turvaaminen on jatkossa entistä tärkeämpää: öljyn hinnan koko ajan noustessa on paljon talouksia, joissa lämmityskustannukset nousevat kohtuuttomiksi. Hallitus tukee öljylämmityksestä luopumista. Kotien öljylämmityslaitteet ja puusijat varmaankin kannattaisi jättää purkamatta, jolloin ne olisivat varalämmönlähteitä. Samoin pysäytetyt mutta kunnossa olevat alueelliset voimalaitokset toimisivat kriisitilanteissa alueen lämmön ja sähkön tuottajina.

Suomi on moneen Euroopan maahan verrattuna hyvin laaja maa. Siksi täällä tulee enemmän kuin muualla Euroopassa varmistaa edullisen polttoaineen saatavuus, jotta ihmisten ja tavaroiden liikkuminen onnistuu — sähköllä Suomen rekat eivät kulje. Monet EU-maat tukevat monin tavoin kansalaisten sähkön ja polttoaineiden hintoja. Tosiasiassa Suomikin niitä tukee omilla maksuillaan EU:hun. Eikö hallituksen tulisi havahtua asiaan ja miettiä vastaavia tukitoimia meidän omassa maassamme? — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

3. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 14.9.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen